

Opvoeden samen met de buurt

De pedagogische waarde van jongeren- en welzijnswerk

Opvoeden samen met de buurt

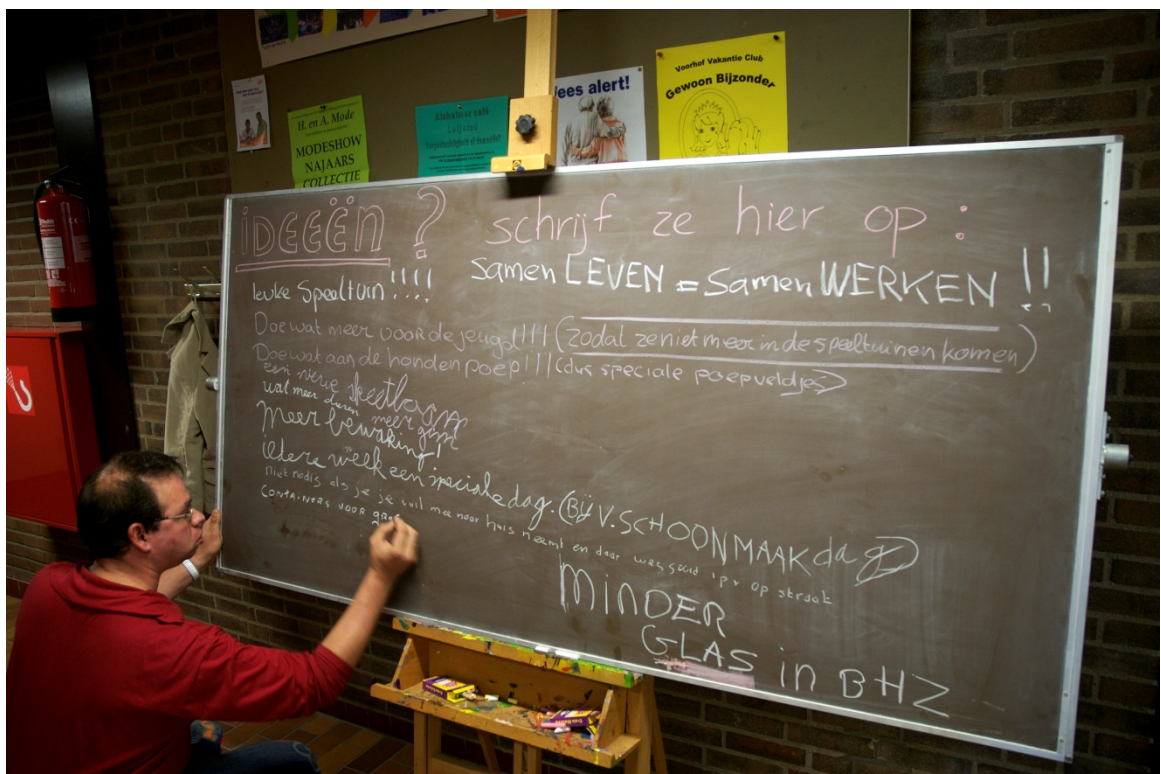
De pedagogische waarde van jongeren- en welzijnswerk

Pedagogische rol van jongeren- en welzijnswerk

Jongeren- en welzijnswerk is erop gericht het zelfoplossend vermogen van jongeren, hun ouders en hun netwerk aan te boren en te versterken. Alleen al daarom speelt het jongeren- en welzijnswerk een belangrijke rol bij het ontwikkelen van de pedagogische kracht in een buurt. Het loont om ouders en jongeren steeds meer zelf aan zet te laten en te laten vertrouwen op hun eigen kracht. Dat leidt tot meer participatie en levert uiteindelijk een beter en duurzamer resultaat op, omdat ouders en jongeren zelf oplossingen vinden.

Kernbegrippen zijn hier dus activering en participatie - werkwijzen die al heel lang worden toegepast door professionals in het jongeren- en welzijnswerk. Ook 'Welzijn Nieuwe Stijl' draagt deze werkwijze uit en stimuleert het jongeren- en welzijnswerk om zich te richten op duurzame resultaten door gebruik te maken van het zelfoplossend vermogen van mensen en het sociale netwerk om hen heen.

Voor meer informatie en concrete voorbeelden: zie www.invoeringwmo.nl.

Hieronder volgen praktische voorbeelden, tips en ideeën voor het jongeren- en welzijnswerk om hun pedagogische rol te versterken. We benadrukken dat het meestal gaat om relatief simpele maatregelen die niet veel extra's vragen. Ze zijn ontleend aan de praktijk.

Aan bod komen:

- 1 De pedagogische krachten bundelen**
- 2 De vindplaatsen opzoeken: 'er op af'!**
- 3 De eigen kracht en verantwoordelijkheid aanspreken**
- 4 Een brug slaan tussen generaties en tussen bevolkingsgroepen**
- 5 Waardevolle samenwerkingspartners**

1 De pedagogische krachten bundelen

In de pedagogische aanpak van het jongeren- en welzijnswerk liggen vaak impliciet een pedagogische visie en uitgangspunten besloten. Die visie te expliciteren, te bevragen en nader te concretiseren is niet alleen inspirerend, maar versterkt ook het bewustzijn van de eigen rol en vergroot de mogelijkheden van het jongeren- en welzijnswerk. Een pedagogische visie kan bijvoorbeeld de volgende uitgangspunten bevatten:

- Jongeren, ouders en kinderen positief benaderen en hen stimuleren om uit te gaan van hun eigen kracht, contacten met anderen te leggen, betrokken te zijn en zelf initiatieven te nemen.
- Pedagogische waarden, boodschappen en gedragsregels actief uitdragen, helder zijn in wat je als organisatie wel en niet van jongeren, ouders en kinderen verwacht.
- Sociale vaardigheden aan jongeren en kinderen leren.
- Werken aan talentontwikkeling.

Het jongeren- en welzijnswerk staat niet alleen in de wijk. Het is zinvol om de pedagogische krachten te bundelen en samen te werken met partners die ook met jongeren en ouders te maken hebben. Het bundelen van die krachten vraagt wel om een zekere eenduidigheid, zodat kinderen, jongeren en ouders overal in de wijk met dezelfde verwachtingen te maken hebben.

De Vreedzame Wijk

Een mooi voorbeeld, waarbij alle organisaties in de wijk dezelfde pedagogische waarden delen en ook binnen de organisaties verankeren, is die van de Vreedzame Wijk. Deze methodiek is er expliciet op gericht pedagogische samenhang in de wijk te realiseren. Onder andere in Risdam Zuid in de gemeente Hoorn zijn hier positieve ervaringen mee opgedaan.

In sommige wijken zijn de werelden van kinderen en jongeren sterk van elkaar gescheiden. Op school, thuis en op straat gelden verschillende waarden en normen. Door dezelfde begrippen te gebruiken, in te spelen op de geleerde vaardigheden, gebruik te maken van dezelfde pedagogische aanpak en op dezelfde wijze om te gaan met conflicten, worden deze drie verschillende pedagogische milieus als het ware aan elkaar verbonden. Zo wordt het voor de jeugd duidelijk dat er overal dezelfde verwachtingen worden gehanteerd en dezelfde regels en afspraken gelden.

Werken met de principes van De Vreedzame Wijk betekent meer dan alleen professionals of vrijwilligers trainen die met de jeugd werken. Het doel is om de pedagogische principes van De Vreedzame Wijk te verankeren in het (pedagogisch) beleid van scholen en de instellingen om hen heen, waaronder ook het jongeren- en welzijnswerk. Die pedagogische principes keren terug in de missie van de organisatie, in de omgangscultuur en in het personeelsbeleid (aannee, coaching, aansturing, e.d.).

Voor meer informatie over de Vreedzame School en de Vreedzame Wijk, zie www.devreedzameschool.net.

2 De vindplaatsen opzoeken: 'er op af'!

Het klinkt misschien als een open deur, maar om jongeren en ouders te activeren, moeten ze eerst wel worden bereikt. En dat betekent vooral: op hen af gaan, outreachend werken, de jongeren en ouders opzoeken op de plekken waar het gemakkelijk is om op vanzelfsprekende en laagdrempelige manier contact met hen te leggen. Die plekken zijn bijvoorbeeld kinderopvangcentra, scholen, speeltuinen en hangplekken.

Zo werkt het welzijnswerk (in dit geval het maatschappelijk werk) in de Rotterdamse wijk Beverwaard op een vruchtbare manier samen met Kiddoozz Kinderopvang. Kiddoozz is hier blij mee: *“We krijgen in de kinderopvang een aantal uren ondersteuning van het schoolmaatschappelijk werk. Die ondersteunt medewerkers bij kinderen waar het niet zo goed mee gaat. We hebben een gezamenlijk belang. Kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang (BSO) gelden als vindplaats, wij bereiken veel ouders.”*

Vrijwilligers inzetten

Vrijwilligers uit de wijk inzetten werkt ook positief bij het bereiken jongeren en gezinnen die met een opeenstapeling van problemen te maken hebben. Vrijwilligers leggen vaak makkelijker en meer vanzelfsprekend dan professionals contact met jongeren en ouders. Vrijwilligers kennen de jongeren en ouders vaak, hebben makkelijker een vertrouwensband. In het contact ontstaat ook vaak de ruimte om deze jongeren en gezinnen te helpen. Indien nodig kunnen vrijwilligers ook de schakel naar professionele hulpverlening vormen.

Bij dit alles gaat het bij voorkeur om vrijwilligers die van nature een centrale plek in de wijk hebben, zoals de ‘buurt moeke’ in Sneek. Te denken valt ook aan vrijwilligers die verbonden zijn aan de sportvereniging (bijvoorbeeld trainers).

Vertrouwensband

Ook jongerenwerkers en opbouwwerkers hebben vaak snel een vertrouwensband met jongeren en buurtbewoners, waardoor zij zelf een belangrijke schakelfunctie kunnen innemen: het signaleren van problemen en het toeleiden naar de juiste hulpverlening. *“Wij kennen de jongeren in de wijk. We spreken kinderen en jongeren aan op hun gedrag, signaleren problemen en verwijzen indien nodig door. Zolang je het gesprek aangaat en uitlegt waarom iets wel of niet kan, kom je er eigenlijk altijd met ze uit”,* aldus een jongerenwerker uit Middengebied-Noord in Rotterdam.

Grote rol in Aandachtswijken

Vooral in aandachtswijken blijkt het jongeren- en welzijnswerk een grote rol te spelen. Zo ook in de wijk Dauwendaele in Middelburg, waar het Jongeren Interventie Team (JIT), bestaande uit politie en maatschappelijk werk, en het VET (Vroeg Erbij Team), een belangrijke pedagogische taak hebben in de wijk. Het JIT gaat op pad in geval er sprake is van overlastgevende jeugd. De medewerkers kijken hoe het bij de jongeren thuis gaat. Indien wenselijk wordt vervolgens VET ingezet. VET bestaat uit drie maanden intensieve hulpverlening voor jongeren van 8 tot 18 jaar waarbij sprake is van (dreigende) criminaliteit.

Sociale media

Een nieuwe ‘vindplaats’ van jongeren vormen de sociale media. Het benutten van sociale media en internet om jongeren -en ook jongeren en ouders- met elkaar in verbinding te brengen, levert vaak goede resultaten op. Uitdragen van de pedagogische waarden en normen is ook hier van belang. De jongeren waarschuwen voor wat voor taal zij gebruiken op twitter en facebook bijvoorbeeld.

3 De eigen kracht en verantwoordelijkheid aanspreken

Thuis op straat

Een goede manier om jongeren en andere bewoners zelf verantwoordelijk voor de wijk te maken, is om beheertaken in hun handen te leggen, bijvoorbeeld het beheer van speeltuinen en speelveldjes. Een mooi voorbeeld daarvan is Thuis op Straat (TOS), dat in meerdere steden draait, onder meer in Rotterdam. Thuis op Straat zet zich in voor de leefbaarheid en veiligheid in de wijk. Het doel is de sfeer op pleinen en in straten te verbeteren en ervoor te zorgen dat de jeugd zich thuis voelt buiten. Een plek in de buitenruimte creëren waar kinderen terecht kunnen voor activiteiten. Thuis op Straat zet sport en spel in met als doel kinderen samen te leren delen en spelen. Door het op een positieve manier aandacht geven aan kinderen en door het stellen van grenzen wil Thuis op Straat het gedrag van kinderen verbeteren. Kinderen en jongeren worden zelf nauw betrokken bij het organiseren van de activiteiten, in het kader van een stage of als bijbaantje. Hierdoor leren ze ‘on the job’ vaardigheden en competenties. Tegelijk worden ze zo een voorbeeld voor andere jongeren, ook omdat ze doorgaans uit de buurt zelf komen en dezelfde achtergrond hebben. De TOS-methodiek is er om de straat terug te geven aan de buurt, door te werken voor en vooral ook samen met kinderen en jongeren uit de buurt.

Zie voor meer informatie www.thuisopstraat.nl.

Hechte kleine kernen

Hechte kleine kernen zijn vaak zelfredzaam, daar zijn in de regel veel zelforganisaties van jeugd en ouders actief. Jongeren- en welzijnswerk levert in deze kernen vaak een positieve bijdrage in het bespreekbaar maken van en ondersteuning bieden bij problematiek die normaal gesproken niet expliciet gemaakt wordt - zoals alcohol- en drugsgebruik. Een mooi voorbeeld hiervan komt uit de gemeente Sudwest Fryslan, waar verschillende groepen jongeren een eigen plek hebben in een keet. Deze keten staan rond de wijk Blauwhuis verspreid. In gemeente Sudwest Fryslan worden de jeugdketen van jongeren bewust gedoogd – omdat ze gezien worden als een manier om de eigen kracht en het eigen initiatief te steunen en stimuleren. De keten worden door jongeren zelf verbouwd en beheerd. Ouders houden toezicht en de gemeente let vooral op de veiligheid (o.a. brandveiligheid). Afspraken worden vastgelegd in gedoogcontracten tussen jongeren, gemeente en ouders. Alcohol- en drugsgebruik zijn zaken die in deze context goed kunnen worden besproken en het is het jongerenwerk die dit aankaart.

Meer praktische voorbeelden en tips

We geven hier op basis van ons onderzoek nog wat meer praktische voorbeelden en tips van hoe jongeren en ouders aangesproken kunnen worden op hun eigen kracht en verantwoordelijkheid, hoe zij met andere woorden in hun eigen kracht gezet kunnen worden:

- In plaats van ouders en jongeren activiteiten aan te bieden, ouders en jongeren bewegen zelf activiteiten te organiseren en hen daarbij ondersteunen en faciliteren. Op die manier nemen ouders en jongeren zelf verantwoordelijkheid voor de buurt. Voor inspirerende voorbeelden en tips: zie wmo.dsp-groep.nl (Wmo in de buurt) en www.invoeringwmo.nl.
- In sommige buurten en wijken zijn wijkraden en jongerenraden actief. Het is goed deze raden actief te betrekken bij de werkzaamheden van het jongeren- en welzijnswerk, want daar zitten goede ideeën die breed gedragen worden. Deze raden hebben 'ogen en oren' in de buurt. Jongerenraden in de wijk hebben het voordeel dat zij de dialoog tussen bewoners en jongeren kunnen opzoeken en ook de wensen en belangen van de jongeren zelf goed naar voren kunnen brengen.
- Door jongeren positief te benaderen en aan te sluiten bij datgene waar zij plezier in hebben, worden jongeren eerder enthousiast om zelf dingen op te pakken. In Nieuw en Sint Joosland in Middelburg heeft de opbouwwerker bijvoorbeeld een wijkshow gedaan samen met kinderen, om nadrukkelijk ook hun ideeën en mening op tafel te krijgen. Een jongerenwerker uit De Beverwaard in Rotterdam: *"Onze belangrijkste meerwaarde zit 'm in het coachen van de jeugd. We sluiten aan bij hun leefwereld en werken aan talenten. Een positieve benadering dus."*

Zelfoplossend vermogen

Voor de professionals vanuit jongeren- en welzijnswerk, die te maken hebben met jongeren en/of gezinnen met meerdere problemen, is het van belang om bij de aanpak van problemen het zelfoplossend vermogen van de jongeren/het gezin dan wel het netwerk om hen heen te benutten. De acceptatie van de oplossing en de aanpak is veel groter als de aanpak en oplossing vanuit de leefwereld zelf wordt aangedragen. Een voorbeeld waarbij de eigen kracht en het zelfoplossend vermogen centraal staan, is de inzet van Eigen Kracht conferenties bij jongeren of gezinnen met meerdere problemen. Jongeren- en welzijnswerk kunnen hier als een van de betrokken professionals ook bij aanwezig zijn. Zie voor meer informatie www.eigen-kracht.nl.

Er zijn ook talloze goede voorbeelden uit de praktijk waarbij jongeren- en welzijnswerk in hun eigen reguliere werk het zelfoplossend vermogen centraal zetten bij de oplossing van het probleem. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het gebruik van 'Eén gezin, één plan', waarbij nadrukkelijk de inzet van het eigen netwerk als onderdeel van het plan opgenomen is. Hierbij is het vaak van belang om eerst jongeren en gezinnen te ondersteunen bij het op orde krijgen van het dagelijkse leven, vaak via hele praktische ondersteuning, waarna ruimte ontstaat om te werken aan de oplossing van de problematiek zelf.

Ouderbetrokkenheid bij jongeren met meerdere problemen is heel belangrijk. Een jongerenwerker uit De Beverwaard in Rotterdam verwoordt dit als volgt: *"Je moet aan het systeem, het gezin werken, anders is het dweilen met de kraan open. We gaan daarom wel op huisbezoek om met ouders te praten en hen te betrekken bij het zoeken naar oplossingen."*

4 Brug slaan tussen generaties en tussen bevolkingsgroepen

Wanneer verschillende generaties en bevolkingsgroepen met elkaar in contact komen, kan dit het opvoedklimaat in de wijk positief beïnvloeden. We hebben daar een paar mooie voorbeelden van gevonden in ons onderzoek:

- Volwassenen (andere dan eigen ouders) worden vaak gezien als rolmodellen voor kinderen. Interacties met volwassenen dragen bij aan de ontwikkeling van jeugdigen en kinderen. Een vorm waarin dit bijvoorbeeld kan gebeuren, is door ouders als vrijwilligers actief te maken in het organiseren van activiteiten in buurten voor en met jeugdigen. Op die manier ontstaat ook meer wederzijds begrip tussen volwassenen en jeugdigen in buurten. Dit kan ook overlast(gevoelens) helpen verminderen. De Jeugdketen in Sudwest Fryslan organiseren bijvoorbeeld jaarlijks een fietstocht langs de jeugdketen om zo de volwassenen maar ook de jongeren met elkaars leefwereld kennis te laten maken.
- Verschillende culturele achtergronden in multiculturele buurten samenbrengen. Dit is zinnig, omdat er in verschillende culturen soms anders over opvoeding gedacht wordt. Op die manier leren ouders uit verschillende culturen onderling hoe andere ouders met lastige dingen uit de opvoeding omgaan en ontstaat er ook meer binding tussen verschillende groepen.
- Ouders (met verschillende achtergronden) laagdrempelig bij elkaar brengen en zorgen dat de sfeer open is voor het delen van kennis en het kunnen ervaren van onderlinge steun.

5 Waardevolle samenwerkingspartners

Het jongeren- en welzijnswerk heeft bij het versterken van de pedagogische kracht van een buurt diverse samenwerkingspartners – zoals mag blijken uit de voorbeelden die we in deze factsheet de revue hebben laten passeren. We zetten de belangrijkste samenwerkingspartners hier tenslotte nog even kort op een rij:

- *Woningbouwcorporaties*: met name bij de gezinnen waar het minder goed gaat en er problematiek speelt kan het jongeren- en welzijnswerk belangrijke verbindingen leggen met woningbouwcorporaties, bijvoorbeeld in geval van schuldenproblematiek (achterstallige huur) of woonoverlast.
- *Sportverenigingen*: sport is vaak een positieve stimulans voor jongeren en kan daarmee bijdragen aan meer enthousiasme. Het welzijnswerk kan een verbindende rol spelen tussen sportverenigingen en jeugdigen en kinderen. Sportbuurt- en jongerenwerkers zouden ook meer vanuit sportverenigingen kunnen werken. Zij brengen pedagogische expertise van de doelgroep in en kunnen niet-sporters naar de verenigingssport toeleiden. 'De sportvereniging als buurthuis of jeugdhonk van de toekomst'.
- Door actief de samenwerking te zoeken met *zelforganisaties en vrijwilligersorganisaties*, ontstaat meer draagvlak en commitment voor activiteiten. Ook is het een goede ingang om je doelgroepen nog beter te bereiken, omdat zij korte lijnen hebben met de doelgroep.
- *Scholen*: een mooie vorm van samenwerken met de scholen, is via het brede school-concept. Voor meer informatie: zie www.bredeschool.nl.
- *Wijkagent/Politie*: de wijkagent is voor het jongeren- en welzijnswerk vaak een belangrijke samenwerkingspartner 'op straat'. De wijkagent geldt als de 'ogen en oren' van de buurt, is door aanwezigheid op straat laagdrempelig te bereiken en stelt duidelijke grenzen in toelaatbaar gedrag. Het eerder genoemde voorbeeld van het Jongeren Interventie Team en het Vroeg Erbij Team in Middelburg is een mooi voorbeeld van een samenwerking tussen onder andere politie en maatschappelijk werk.

Colofon

Tekst: Lenneke Wolswinkel
Met medewerking van: Anne-Marie Broeders,
Norbert Broenink, Paul Duijvestijn en Niek Fransen
Eindredactie: Karin Schaafsma
Fotografie: Lucia Willems en archief DSP-groep
Vormgeving: Marjan Wilbrink
Drukwerk: SDA

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 374
1013 CR Amsterdam

T +31 (0)20 625 75 37
dsp@dsp-groep.nl
www.dsp-groep.nl

KvK A'dam 33176766